

Felles landbrukskontor for Balsfjord og Tromsø kommune

Innholdsfortegnelse

1. Bakgrunn.....	3
2. Prosess	4
3. Historikk og statistikk.....	4
4. Arbeidsoppgaver pr i dag	5
4.1. Tromsø kommune	5
4.2. Balsfjord kommune	6
5. Alternative organisasjonsformer	8
5.1. Interkommunalt samarbeid	9
5.2. Vertskommunemodellen	11
5.2.1. Beskrivelse av vertskommunemodellen.....	11
5.2.2. Gevinster ved en vertskommunemodell mellom Tromsø og Balsfjord.....	15
5.2.3. Ulemper ved en vertskommunemodell mellom Tromsø og Balsfjord	17
5.3. As is.....	18
6. Anbefaling.....	19
7. Dissens	22

1. BAKGRUNN

Som de fleste andre kommuner i Norge erfarer både Balsfjord kommune og Tromsø kommune en generell nedgang i antall aktive landbruk. En konsekvens av dette er at antallet landbruksrelaterte oppgaver som behandles i kommunene er synkende. Dersom man fremskriver denne utviklingen er det helt åpenbart at det vil føre til redusert bemanning. Konsekvensen av dette igjen er svekkede fagmiljøer, og på sikt en selvforsterkende vond sirkel.

Det er derfor besluttet å utrede et felles landbrukskontor for de to kommunene. Man antar at i en slik modell vil man kunne styrke det faglige miljøet, så vel som å ta ut økonomiske gevinster. Likeledes antas det at et felles interkommunalt organ vil kunne få tilslutning også fra andre omkringliggende kommuner.

Mandatet for arbeidet er som følger;

- *Gruppen skal utrede muligheten for et formalisert samarbeid om skog- og landbruksforvaltning mellom Tromsø kommune og Balsfjord kommune. Faglige og økonomiske gevinster skal beskrives. Gruppen skal utrede minst to nye modeller for et slikt samarbeid. Både en IKS-modell og en vertskommunemodell skal utredes. Karlsøy kommune inviteres med i prosessen*
- *Et ferdig forslag skal være ferdig til politisk behandling innen 15.mai 2013*

Gruppe:

Stein Vidar Loftås, kommunaldirektør, Tromsø kommune (leder)

Kristin Arvesen, tillitsvalgt, Tromsø kommune

Jørgen Bjørkli, fagleder, Balsfjord kommune

Kurt Olsen, ansattrepresentant Balsfjord kommune

Tromsø kommune henter inn nødvendig juridisk og organisasjonsteknisk utredningskapasitet. Mandat er gitt av:

Ole-Johan Rødvei, ordfører i Balsfjord kommune

Jonas Stein, byråd for næring, kultur og idrett, Tromsø kommune

2. PROSESS

Denne rapporten er tilvirket med forrige rapport (Interkommunal landbruksforvaltning i Tromsø-området, av 5/1-11) som grunnlagsmateriale. Man har vurdert, og konkludert, med at endringene – både i landbruket i de to kommunene, og blant de ansatte – er så minimale, at rapportens beskrivelser er gyldige også i 2013.

Man har i arbeidet lagt vekt på å finne en modell som gir både faglige og økonomiske gevinster, men som samtidig minimerer ulemper – både for impliserte medarbeidere, og for kundene (gårdbrukerne).

Gruppen har under arbeidet gjennomført fem møter, to av disse pr telefon, resten fysisk.

3. HISTORIKK OG STATISTIKK

Kommunens ansvar i forhold til landbruksoppgaver omfatter bl.a. arealforvaltning, konsesjonssaker, tilskuddsforvaltning, skogforvaltning, næringsutvikling på landbruksområdet med tilknyttede tilleggsnæringer. Også utmark- og viltforvaltning som er en del av naturressursgrunnlaget på landbrukseiendommene, samt diverse miljøutfordringer og miljøtiltak som også hører naturlig til under samme fagområdet. Kommunens ansvar i disse forvaltningssakene er hjemlet i en rekke lover og forskrifter som sorterer under Landbruks- og matdepartementet, samt noen under Miljøverndepartementet.

I det siste tiåret har man sett en avskalling i antall landbruk i de to kommunene. Dette er samme utvikling som for resten av landet. Dersom man skal fremskrive utviklingen vil man relativt snart ende i en situasjon der virksomheter som Tine, Nortura, Fellskjøpet, veterinærer, og lignende virksomheter - ikke lenger vil ha tilstrekkelig grunnlag til å opprettholde sin drift i regionen. Dette vil igjen føre til

at det å drive landbruk blir vanskeligere, og man er i en vond spiral der man kan ende opp uten aktive landbruk i området. Dette understreker viktigheten av å stimulere til drive landbruk. Det er derfor tatt inn elementer for å forsterke landbruket i ny landbruksplan for Tromsø kommune. Tilsvarende blir også gjort i Balsfjord, og et nytt og sterkere landbrukskontor kan være med på å underbygge dette. Gitt at det da av næringa oppfattes som forbedret.

4. ARBEIDSOPPGAVER PR I DAG

4.1. TROMSØ KOMMUNE

For Tromsø kommune er oppgavetilfang- og fordeling som følger:

Stilling 1 – oppgaver

- Økonomiske virkemidler: tilskudd og lånesøknader. Lovregulert område i henhold til blant annet Forvaltningsloven. Krever befaringer og kontroller
- Produksjonstilskudd: Krever samhandling med blant annet Geodata-kontoret i Byutviklingsenheten. Antall søknader i januar: 75, august 85
- Diverse søknader vedr. blant annet Innovasjon Norge. Antallet er ikke dokumentert, men betydelig
- Andre søknader: regionalt miljøprogram, 40, sykelønnsavløsning 30, tilskudd beitelag 3. (2012-tall)
- Inn på tunet-saker

Stilling 2 – oppgaver

- Ble tilsatt i sin tid som landbruksfaglig ansvarlig med koordineringsansvar for landbruksområdet. Noe av dette ansvaret har han fortsatt i dag med delegering av diverse saker som beskrevet nedenfor.
- Arealaker: konsesjon, deling med videre
- Næringsutvikling: oppfølging av tiltak i landbruksplanen. Inn på tunet, og saker til Innovasjon Norge
- Skog: Overtok ansvaret etter nedbemanning av ett årsverk i 2011

- Tilskuddsforvaltning: SMIL (særskilte miljøtiltak i landbruket)
Erstatningsordninger i landbruket. Nærings og miljøtiltak i skogbruket
- Annet: adm. veterinærforvaltning Tromsø og Karlsøy

Stilling 3 - oppgaver

- Fullført saksbehandling etter jord-skog og konsesjonslovgivning.
Vedtaksmyndighet
- Veileder innafor en rekke lovregulerte felt. (mer enn 10 ulike lover, herunder plan og bygningsloven)
- Forbereder klagesaker til politisk behandling
- Startet høsten 2012 med opplæring på ulike tilskuddsordninger (avlaster annen saksbehandler)

Stilling 4 – oppgaver

- Fullført saksbehandling etter samme myndighetsområde som J.H. Johansen.
Lovregulert område
- Utarbeider grunnlag for eiendomsskatt på landbrukseiendom
- I tillegg omfattende oppgaver innafor fagfelt som klimatilpasning i samfunnsplanleggingen, eiendoms og arealressursforvaltning, GIS, taksering av landbrukseiendom. Av dette er det deler som ikke er direkte landbruksrelatert

4.2. BALSFJORD KOMMUNE

For Balsfjord kommune er oppgavetilfang- og fordeling som følger:

Stilling 1 – oppgaver

- Plansaker, landbruksfaglige vurderinger til arealplan og reguleringsplan.
Utarbeide beitebruksplan og landbruksplan.
- Areal saker, noen omdisponeringssaker etter jordloven. Med i arealforum som diskuterer delingssaker etter jordlov og plan og bygningslov. Saksbehandler konsesjonssaker og oppfølging av driveplikt.

- Diverse veiledning i forhold til eiendomsoverdragelse, utfylling av skjøte og egenerklæring om konsesjonsfrihet ved erverv av fast eiendom.
- Tilskuddsforvaltning etter SMIL-ordningen.
- Veiledning og forvaltning ang. melkekvotekjøp, plantevern, planlegging, landbruksforurensning og rovvilt.
- Kommuneveterinærene og oppfølging av veterinærvaktordningen.
- Avslutning av rekrutteringsprosjektet og oppfølging av inn på tunet.
- Bistå de andre ansatte i landbruksforvaltningen i perioder med stort arbeidstrykk.

Stilling 2 – oppgaver

- Produksjonstilskudd, veiledning, mottak av søknader, saksbehandling og kontrollfunksjon.
- Avløsertilskudd ferie og fritid.
- Saksbehandling erstatningssaker overvintringsskader og avlingsskader på eng/åker.
- Oppdatering landbruksregister.
- Saksbehandling søknad om nydyrking.
- Veiledning og forvaltning i forhold til rovvilt.
- Veilede i forhold til økologisk landbruk.
- Bistå de andre ansatte i landbruksforvaltningen i perioder med stort arbeidstrykk.

Stilling 3 – oppgaver

- Regionalt miljøtilskudd. Veiledning, mottak av søknader, saksbehandling og kontrollfunksjon.
- Saksbehandling søknader om tilskudd til sykdomsavløsning.
- Saksbehandling andre velferdsordninger i landbruket, tidligpensjon og praktikantordning
- Bygdeutviklingsaker, saksbehandle søknader om lån, rentestøtte og tilskudd fra Innovasjon Norge.

- Utarbeide driftsplan til BU-søknader ved behov.
- Saksbehandle søknader om tilskudd til organisert beitebruk.
- Ajourhold av AR5-kartbasen.
- Veilede i forhold til økologisk landbruk.
- Bistå de andre ansatte i landbruksforvaltningen i perioder med stort arbeidstrykk.

Stilling 4 – oppgaver

- Utarbeide og følge opp tiltak i skogbruksplan.
- Hovedplan for skogsveger.
- Nærings og miljøtiltak i skogbruket (NMSK), utarbeide strategi og veiledning/saksbehandling av tiltak.
- Skogkultur.
- Planlegging/prosjektering, godkjenning, tilskuddsforvaltning og kontroll skogsveger.
- Skogfond.
- Skogsdrifter, melding om disse.
- Vern og miljø saker i forhold til skogbruk.
- Forvaltning og saksbehandling kommunale skoger og sjølhuggere.

Kommunen har 2,6 årsverk, og utfører utelukkende landbruksrelaterte oppgaver. Pr i dag har man kapasitet til pålagte oppgaver, men ikke tilstrekkelig kapasitet til å drive proaktiv virksomhet. I en periode har man hatt en ekstra ressurs – som har hatt som hovedoppgave å bedre rekrutteringen til yrket, resultatet av dette er ennå ikke klart, men det er på det rene at dette er en av oppgavene man burde hatt kontinuerlig trykk på, for å bedre rekrutteringen, og sørge for tilstrekkelig matproduksjon.

5. ALTERNATIVE ORGANISASJONSFORMER

Når man nå igjen vurderer et felles landbrukskontor mellom Tromsø og Balsfjord er det flere grunner til dette;

- Få mennesker på området – i begge kommunene – gir et svakt faglig miljø
- Få mennesker på området – i begge kommunene – gjør en sårbar i forhold til sykdom og fravær
- Tett integrering mot øvrige miljøer i kommunen (spesielt i Tromsø) skaper noe utydelige linjer mellom hva som er landbruksfaglige oppgaver, og hva som kunne vært løst ved andre avdelinger
- De rene landbruksfaglige oppgavene blir færre, ettersom antall landbruk blir færre. Dersom denne utviklingen fortsetter vil man kunne løse de totale oppgavene med færre personer, dersom man er sammenslått

I prinsippet finnes det tre forskjellige varianter av løsninger;

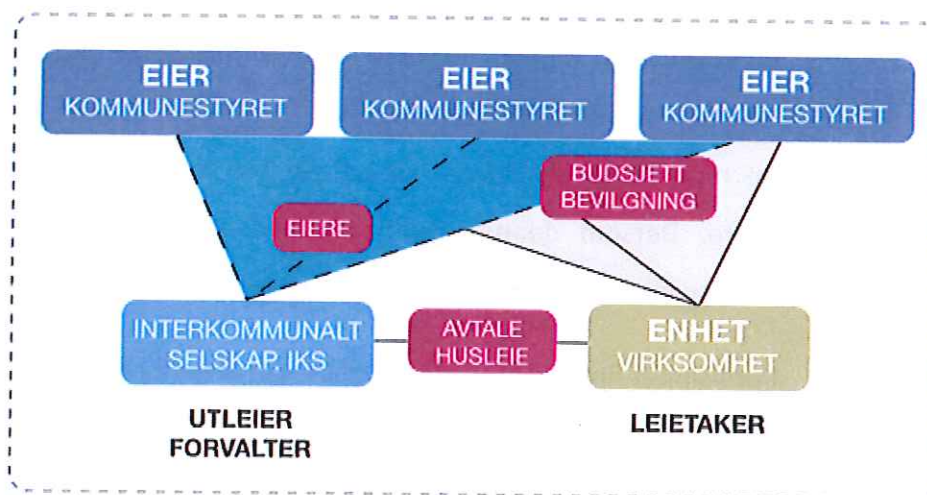
- Interkommunalt samarbeid
- Vertskommunemodellen
- As is, altså å fortsette som i dag

5.1. INTERKOMMUNALT SAMARBEID

Interkommunalt samarbeid (IKS) er en form for samarbeid som er økende. Årsaken er enkel; mange små kommuner og nokså homogene behov, gjør at man med denne samarbeidsformen evner å levere mer robuste tjenester. Små kommuner får tilgang til bedre kompetanse, og det er også et tydelig kostnadseffektivt element i dette.

Denne organisasjonsformen er regulert i en egen lov om interkommunale selskaper, og er ment å være skreddersydd for interkommunalt samarbeid om selvstendig tjenesteproduksjon og annen økonomisk virksomhet. Et interkommunalt selskap er en egen juridisk enhet, hvor bare kommuner / fylkeskommuner, og andre interkommunale selskaper kan være deltagere. Et viktig kjennetegn for et interkommunalt selskap er at deltagerne til sammen har ubegrenset ansvar for selskapets forpliktelser. Den enkelte deltaker hefter for "sin" andel av selskapets totale forpliktelser. Et interkommunalt selskap skal ha et styre og en daglig leder som står ansvarlig for forvaltningen av selskapet. Deltagernes myndighet i selskapet skal utøves via et representantskap som er selskapets øverste myndighet. Her skal samtlige deltakere være representert

med minst en representant. Dette innebærer at den enkelte deltakerkommunen ikke kan utøve eiermyndighet direkte overfor selskapets styre eller administrasjon. I dag er det noe over 1500 IKS i Norge.

Figur 5. Organisasjonsmodell for interkommunale selskaper (IKS)

I følge Kommunal- og regionaldepartementets database om interkommunalt samarbeid (samarbeidsprosjekt mellom KR D og KS) er det pr. januar 2009 registrert 229 IKS i Norge. Disse samarbeidsløsningene ligger innenfor følgende virksomhetsområder vist i tabellen under;

Type virksomhet	Antall	Merknad
Drift av havne- og kaianlegg	10	
Veg, vann, avløp	17	
Renovasjon	46	
Skog, avvirkning	1	
Elektrisitet, varme	3	
Helse- og sosialtjenester	19	
Arkitekt og konsulentvirksomhet	10	
Brannvern	24	
PP- tjenester og annen undervisning	9	
Kultur, idrett og fritid	23	
Flutebiltransport	1	
Utleie av egen fast eiendom ellers	2	næringsmiddelkontroll
Offentlig administrasjon tilknyttet ulike formål og sektorer	16	Regionråd, næringssselskap mm
Hjelptjenester for offentlig administrasjon	47	Revisjon, kontrollutvalg, IKT, sekretariat mm
Annet	1	
Sum	229	

Tabell 3. Antall Norske interkommunale selskaper (IKS) etter virksomhetsområde

Det er åpenbart – når man ser Norge under et – at landbruk ikke er et område der IKS er en egnet organisasjonsform. Årsaken til dette er at det innen landbruksforvaltning gjøres en rekke enkeltvedtak, og delegasjonsreglementet hindrer at man kan overføre fullmakter for fattning av disse til et IKS.

Dette i seg selv tilsier ikke at man ikke kan benytte IKS som organisasjonsform. Men det betinger i så fall at man beholder tilstrekkelig kapasitet til å kunne foreta oppgaver som krever vedtak i den enkelte kommune. Og da bare lager et IKS som ivaretar landbruksfaglige oppgaver som ikke krever vedtaksfullmakt

5.2. VERTSKOMMUNEMODELLEN

5.2.1. BESKRIVELSE AV VERTSKOMMUNEMODELLEN

Det er en stadig økning i antall interkommunale samarbeid, og kommunene samarbeider innenfor stadig nye områder. Det har skjedd en betydelig utvikling av lovverket på området. Vi har gått fra et lovverk som kun har tilbudt interkommunale samarbeidsmodeller innen driftsoppgaver og forretningspreget virksomhet, til nye modeller for interkommunalt samarbeid innenfor kommunens mer individrettede kjerneoppgaver.

Den 1. januar 2007 trådte reglene i kommuneloven om vertskommunesamarbeid i kraft. Loven fikk med dette en generell adgang for kommunene til å samarbeide om lovpålagte oppgaver som innebærer mer eller mindre grad av offentlig myndighetsutøvelse. Foreløpige kartlegginger viser at modellen særlig er tatt i bruk innenfor landbruksforvaltning og andre områder der det treffes mange vedtak rettet mot enkeltindivid.

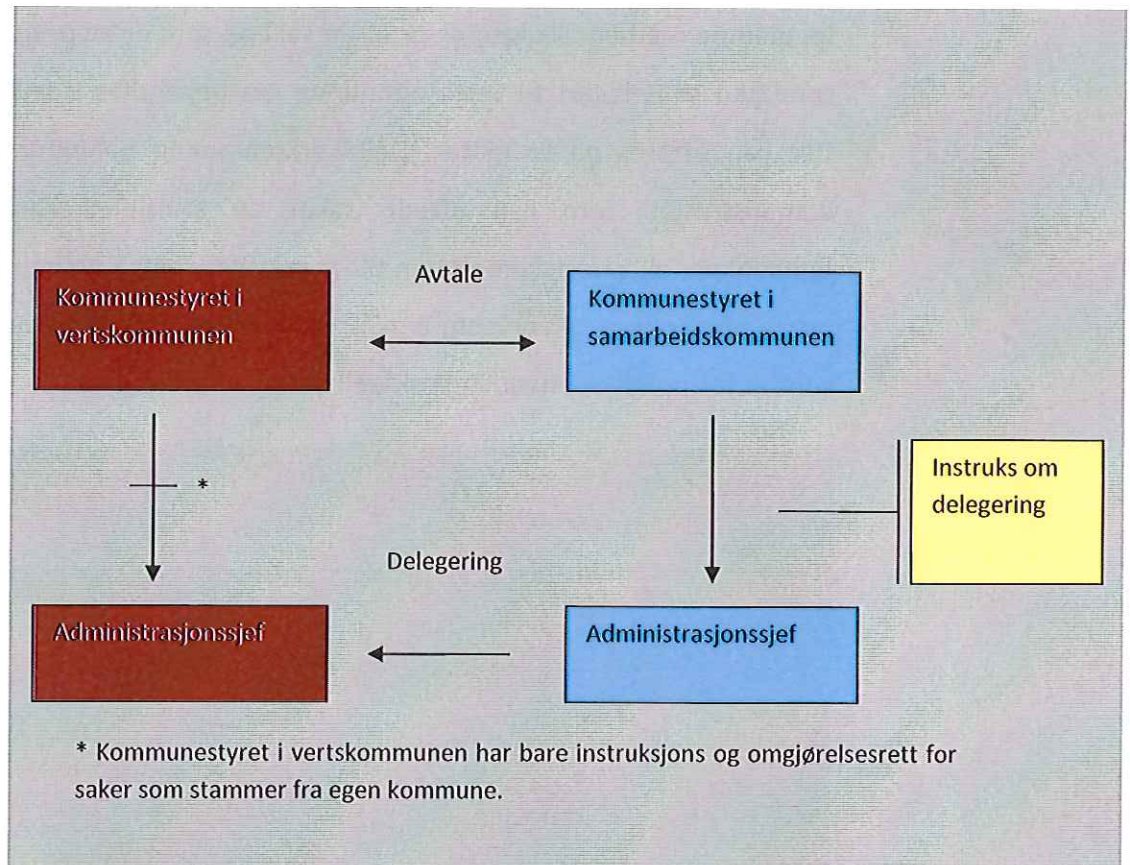
Vertskommunemodell gjør at kommune kan overlate beslutningsmyndighet til en annen kommune (vertskommunen). Det er de sakene og oppgavene kommunene ønsker å samarbeide om som avgjør hvilken vertskommunemodell som kan velges. For kurante saker som i stor grad er regelstyrte og der det er liten grad av skjønn, vil administrativt vertskommunesamarbeid etter kommuneloven § 28 b kunne benyttes. Dersom det skal delegeres til vertskommunen å treffe vedtak i

saker av *prinsipiell betydning*, må vertskommune med felles folkevalgt nemnd etter kommuneloven § 28 c velges.

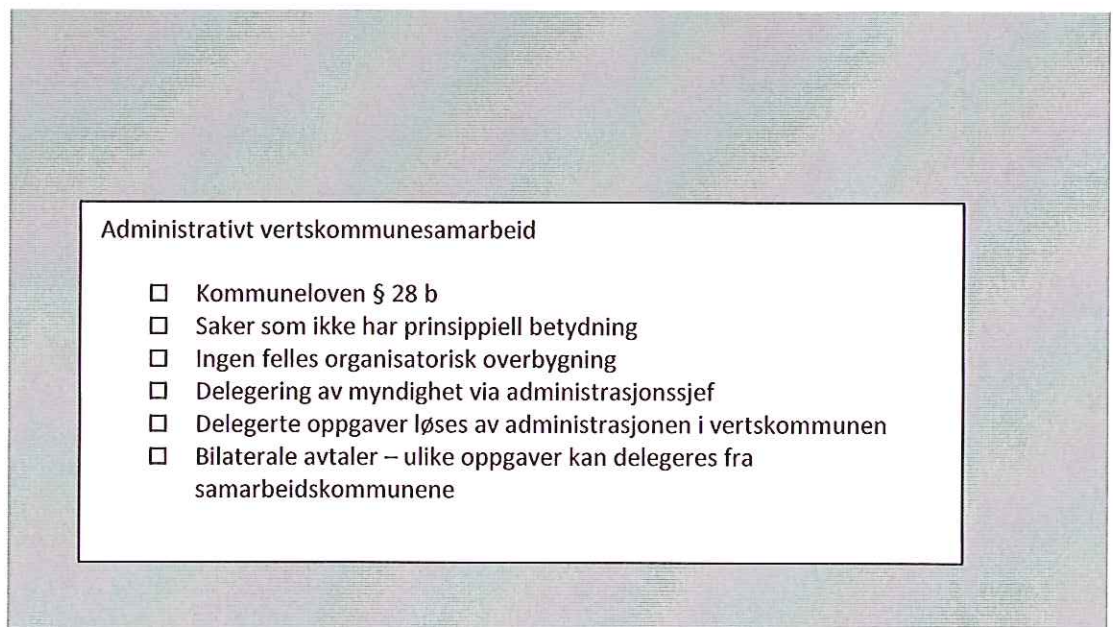
Delegasjon skjer ved at kommunestyret gir instruks til egen administrasjonssjef om delegasjon til administrasjonssjefen i vertskommunen. Folkevalgte organer i vertskommunen har da ikke instruksjons- eller omgjøringsmyndighet. En samarbeidskommune kan gi vertskommunen instruks om utøvelsen av den delegerte myndighet i saker.

Kommunestyret instruerer sin egen administrasjonssjef om å delegere oppgitt kompetanse videre til administrasjonssjefen i vertskommunen. "Sidelengs" delegasjon vil hindre politikerne i vertskommunen i å ha direkte innflytelse på saker fra samarbeidskommunen fordi delegasjonen går direkte til administrasjonssjefen.

Når samarbeidskommunen delegerer myndighet til vertskommunen, innebærer dette ikke at førstnevnte kommune gir fra seg eller overfører myndigheten. Samarbeidskommunen kan som utgangspunkt når som helst trekke den delegerte myndigheten tilbake og/eller utøve myndigheten selv.

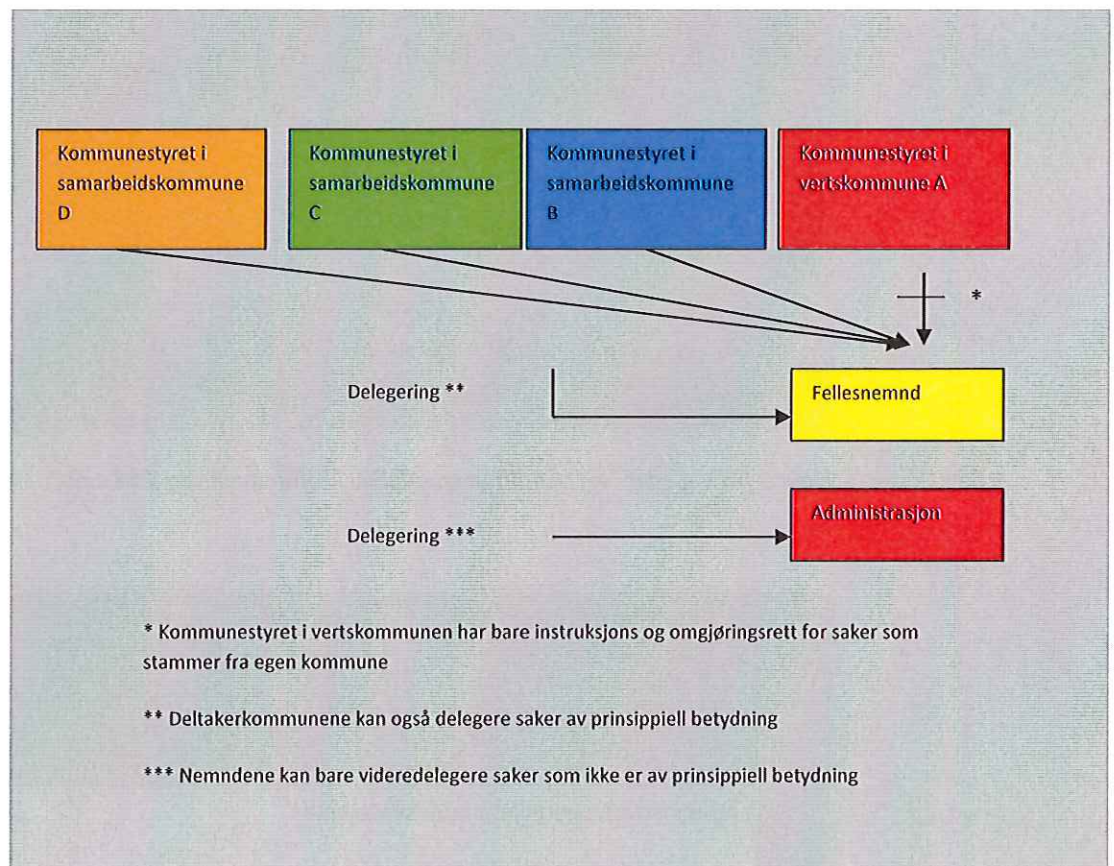

Figur 2 fra Veileder "vertskommunemodellen i kommuneloven § 28 a flg"

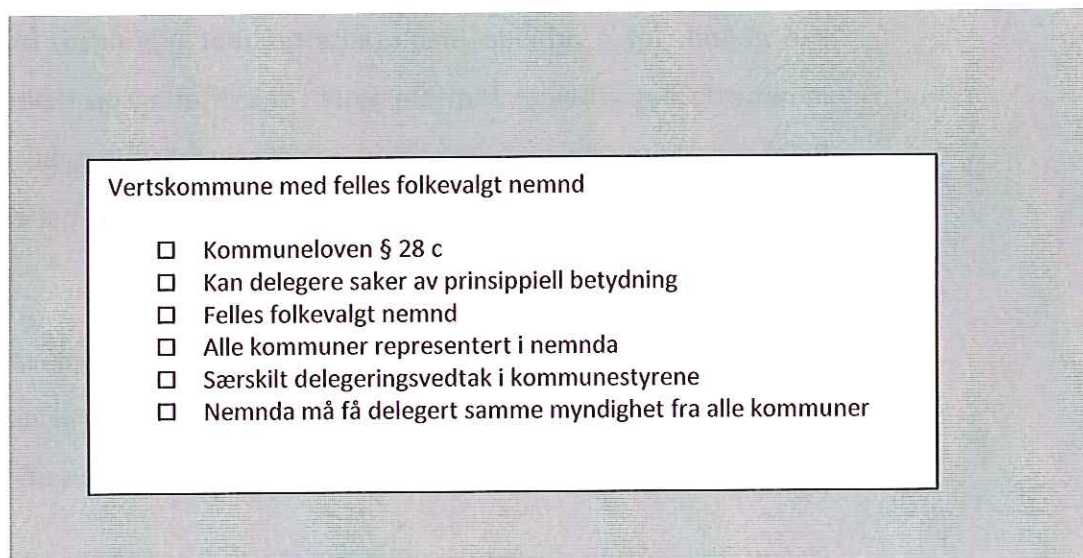

Figur 3 fra Veileder "vertskommunemodellen i kommuneloven § 28 a flg"

En ulempe med en slik løsning er at de sakene som er av prinsipiell karakter, og som ikke er delegert til vertskommunen må behandles i deltakerkommunene. Det kan utføres på to måter: Deltakerkommunen beholder ressurser i egen administrasjon som kan utrede saker av prinsipiell karakter til politisk behandling, eller vertskommunen tilbyr saksutredning i nevnte saker som en del av de bilaterale avtalene som inngås i samarbeidskommunene, og disse sakene sendes for politisk behandling i aktuell deltakerkommune.

Figur 4 fra Veileder "vertskommunemodellen i kommuneloven § 28 a flg"

Figur 5 fra Veileder "vertskommunemodellen i kommuneloven § 28 a flg"

Ulempene med en slik løsning på vertskommunesamarbeid er at alle kommunene må gå inn med det samme innholdet i sine avtaler. Det vil si, de må delegerer bort de samme arbeidsoppgavene til den felles folkevalgte nemnda, som eventuelt delegerer videre saker av ikke prinsipiell betydning til administrasjonen i vertskommunen. Det vil gi utfordringer dersom det er store forskjeller i måten ting saksbehandles i kommunene. Et eksempel er hvis en kommune har separat saksbehandling på delingssaker etter jordloven og etter plan og bygningsloven. I både Tromsø kommune, og Balsfjord kommune har man for eksempel i dag en felles integrert saksbehandling etter jordloven og plan og bygningsloven. Dersom deling og omdisponering etter jordloven skal trekkes ut av kommunen og over i et vertskommunesamarbeid, kan det ødelegge et velfungerende system.

5.2.2. GEVINSTER VED EN VERTSKOMMUNEMODELL MELLOM TROMSØ OG BALSFJORD

Gevinster ved et vertskommunesamarbeid er at det vil bli ansatt en felles ledelse for landbruksforvaltningen, og at det gir en bedre samkjøring av forvaltningen. Man har tro på at det vil være mulig å rasjonalisere arbeidsoppgavene slik at det

kan gi rom for å arbeide mer utadrettet mot næringen, blant annet med å innarbeide det arbeidet som ble gjort i rekrutteringsprosjektet til landbruket i Balsfjord - i vertskommunesamarbeidet. Rasjonaliseringsgevinsten kan også gi innsparing på litt sikt med stillingsreduksjoner. Samme tjenestenivå kan trolig opprettholdes med færre personer.

Det vil være kostnadsbesparende ikke å etablere nye administrative funksjoner. Det forutsettes at deltakerne i vertskommunesamarbeidet beholder sine lokaliteter, og har tilgang til pc og nødvendig programvare som brukes i dag.

De ansatte vil få en gevinst gjennom at det blir et større fagmiljø som i seg selv er en styrke. Det vil gi gode muligheter for faglig utvikling gjennom å dra læring av den kompetansen som finnes, men også gjennom spesialisering innenfor fagområdene. Kommunene vil få en umiddelbar gevinst gjennom å få tilgang til kompetanse for eksempel GIS, prosjektarbeid og skogforvaltning.

Publikum vil oppleve at tilgjengeligheten til de ansatte blir bedret gjennom hele året.

Et vertskommunesamarbeid vil gi en robust "organisasjon" som kan takle større endringer, eventuelt ta på seg oppgaver for andre kommuner som ønsker å gå inn i en vertskommunemodell. På sikt kan dette gi deltakerkommunene et inntjeningspotensial.

At de ansatte ikke flytter lokalitet ivaretar etablerte faglige relasjoner på tvers av "skottene" i Balsfjord og Tromsø. Det reduserer også ulemper brukerne av tjenestene måtte få med en samlokalisering. Avstanden til landbruksforvaltningen blir ikke lenger.

Kontordager i vertskommunen for de tidligere ansatte i deltakerkommunene, vil ivareta både oppbygging av et større faglig miljø, og samtidig ivareta publikums nærhet til forvaltningen.

Landbruksforvaltningen opplever en utfordring i forhold til habilitetsspørsmål på grunn av bekjentskap for eksempel ved kontrollfunksjoner. Dette kan løses ved at kontrollfunksjoner gjennomføres i nabokommunen.

5.2.3. ULEMPER VED EN VERTSKOMMUNEMODELL MELLOM TROMSØ OG

BALSFJORD

Der finnes også åpenbare ulemper ved en slik modell. Disse kan i all hovedsak deles inn i tre grupper:

- **Personalmessige**

For både medarbeiderne Balsfjord og Tromsø vil en samlokalisering føre til store ulemper i forhold til avstand til arbeidssted. Medarbeiderne i Tromsø er sågar tydelig på at overføring til Balsfjord vil føre til at de vil vurdere å motsette seg virksomhetsoverføring. Det kan også hevdes at det å pålegge arbeidstakere 9 mil lengre geografisk reisevei til nytt arbeidssted, kan påføre arbeidstaker en vesentlig ulempe eller vesentlig endring i det arbeidsforhold som er inngått.

Her kan man argumentere mot med at en vertskommunemodell ikke nødvendigvis medfører fysisk flytting. Man kan organisatorisk slås sammen, men beholde dagens arbeidssted – og legge til rette for digital samhandling mellom kommunene. At de ansatte ikke flyttes i felles kontorlandskap, gjør dog at en vil miste deler av tenkt gevinst med en felles enhet. Diverse IT-løsninger kan kompensere for dette, men ikke fullt ut.

På litt kort sikt vil lokalkunnskapen være en utfordring for saksbehandlerne. Denne vil etter hvert bli opparbeidet, samt at man kan bruke andre saksbehandlere som kunnskapsbase. Et større område kan gjøre det vanskelig å opparbeide tilsvarende lokalkunnskap for hele området.

- **Forhold til resten av kommuneorganisasjonen lokalt**

Det er på det rene at man på landbruksavdelingen – spesielt i Tromsø – har en vesentlig samhandling med tilstøtende avdelinger. Dette gjelder for eksempel i klimarelatert arbeid, og i «Inn på tunet»-arbeid. Denne formen for tverrsektorielt samarbeid er tjenestetyper som trolig vil være vanskelig å videreføre i en vertskommunemodell, da det er uformelle samarbeidsformer, der det ikke er «bent frem» om det er landbruksrelatert arbeid, eller om det er arbeid som sorterer under Helse og omsorg, Byutvikling el. Avdelingen i Tromsø har også et

nært samarbeid med både Eiendom og Servicetorget når det gjelder blant annet arealsaker, byggesaker på landbrukseiendommer, eiendomsoverdragelser og så videre. Dette fungerer meg et godt i dag, men er samarbeidsformer som kan bli vanskeligere ved en sammenslåing.

- **Forholdet til kunden**

Landbruksavdelingens kunde er gårdbrukeren. Dersom man i en vertskommunemodell ser for seg at man skal samlokaliseres vil dette medføre en vesentlig avstand fra gårdbrukerne og til saksbehandlerne. For eksempel vil det være 16 mil hver vei fra Brensholmen til Storsteinnes. Avstand vil trolig føre til mindre samhandling. Dette var også tilbakemeldingene fra gårdbrukerne da landbruket ble utredet sist.

Nå kan man argumentere med at mer og mer av samhandlingen skjer digitalt. Dette er for så vidt korrekt, men man må legge seg på minne at Tromsø og Balsfjord er blant landets dårligste kommuner med hensyn til bredbånd. Og det er ytterdistriktene som kommer aller dårligst ut – og det er her man finner mange av de aktive gårdsbrukene. Man kan dermed hevde at å tilrettelegge for digital samhandling ikke vil være tilstrekkelig, og at kunden vil bli skadelidende ved en samlokalisering.

Men her igjen kan man argumentere mot med at en vertskommunemodell ikke nødvendigvis medfører fysisk flytting. Man kan organisatorisk slås sammen, men beholde dagens arbeidssted – og legge til rette for digital samhandling mellom kommunene.

5.3. As is

Etter gjennomført studie i 2011 ble det besluttet ikke å inngå samarbeid mellom kommunene – den gang Balsfjord, Tromsø og Karlsøy. Årsakene var flere, men i prinsippet var det avstanden fra gårdsbrukene i Tromsø- og spesielt Karlsøy kommune – til Storsteinnes som ble utslagsgivende. Man vurderte den gang en fysisk samlokalisering som absolutt nødvendig, dersom man skulle opprette samordnet organ.

As is fungerer pr i dag, og det er ingen grunn til å anta at dette er en form for organisering som ikke vil kunne fungere fremover. Likevel er det grunn til å understreke at man står over for utfordringer i tiden som kommer;

- Fagmiljø. Man er på et nivå der man ikke kan hevde å ha et sterkt nok fagmiljø i Balsfjord – med bare fire mennesker, og 2,6 stillinger. I Tromsø er man fire, men omfanget av de direkte landbruksrelaterte oppgavene tilsier trolig ikke behov for så mange stillinger. Ergo kan man ikke si at man har et sterkt nok fagmiljø i noen av kommunene. Dette vil kunne gjøre det lite attraktivt å jobbe med området, og igjen å skape en situasjon der kommunene vil slite med rekrutteringen.
- Tjenesteyting. Har man ikke et sterkt nok fagmiljø vil man heller ikke kunne yte tjenester med god nok kvalitet. Dette kan igjen føre til frafall i landbruket – som ytterste konsekvens. Får man frafall her vil det igjen kunne skape negative ringvirkninger ift næring rundt landbruket, som Felleskjøpet, Tine og lignende. Altså en vond sirkel.

Dersom man likevel skulle velge ikke å gjøre endringer er det en forutsetning at miljøene i kommunene (helst også flere kommuner) greier å etablere felles fora som kan stimulere og heve kompetansen på vers av kommunegrensene. Det er grunn til å merke seg at dette også var anbefalingen etter forrige vurderingsrunde, uten at man da kraftsamlet for å gjennomføre et slikt samarbeid. Dette kan tyde på at uformelle strukturer ikke blir sterke nok, eller at det ikke er nok vilje til å etablere denne typen samarbeid

6. ANBEFALING

Opprettelse av et *Interkommunalt selskap* er – som beskrevet i pkt 3.1 - ikke en farbar vei, på grunn av juridiske begrensninger. Man kunne vurdert en modell der hver kommune beholdt en landbruksfaglig ressurs, og overførte de øvrige til et IKS, men dette ansees ikke hensiktsmessig, da det hverken gir økonomiske eller fagmiljøforsterkende resultater. IKS som samarbeidsform utgår derfor.

As is vil kunne fungere, men som beskrevet i pkt 3.3 har også denne modellen åpenbare svakheter på mellomlang og lang sikt. Det er likevel viktig å legge til at dagens løsning er god for Tromsøs del, i alle fall på kort og mellomlang sikt. Mens

det for Balsfjord kan virke som om det i dagens modell er nødvendig med endringer tidligere inn i fremtiden. Fordi de erkjenner at de ikke rekker over alle de oppgavene de burde – med dagens bemanning. Likevel er det på sin plass å anmerke at en as is-modell for så vidt fungerer godt i dag, slik at denne vil være et alternativ også fremover.

Det er på det rene at en *vertskommunemodell* er den løsningen som gir en reell gevinst sammenlignet med dagens situasjon. I denne vil man åpenbart styrke fagmiljøet, man gjør organisasjonen mer robust, og man både utvikler og overfører kompetanse. I tillegg vil man med en slik ordning kunne «ta inn» landbruksmiljøer og personell fra ytterligere tilstøtende kommuner, og skape grobunn for et miljø som virkelig vil kunne utgjøre en forskjell. Også rent økonomisk vil denne modellen skalere nokså godt. Grunnen til dette er at man med flere mennesker vil kunne ta ut stordriftsfordeler, som spesialisering og gjenbruk av ideer og erfaringer, reduksjon i antall årsverk totalt (er mulig), og ikke minst kompetanseoverføring ved nyrekruttering. For brukerne (landbruket) vil denne modellen kunne føre til bedre tjenester, og en mer forutsigbar tilgjengelighet. På sikt kan dette være med på å snu en trend der flere og flere gårdsbruk legges ned, og at man med dette sikrer nødvendig matproduksjon.

Vertskommunemodellen kan vurderes som to forskjellige modeller;

- Desentral modell, der alle ansatte beholder sine fysiske arbeidsplasser
- Sentralisert modell, der alle ansatte samlokaliseres

En sentralisert modell vil trolig styrke fagmiljøet best. Videre vil denne i sin natur legge til rette for både overlapping og kompetanseoverføring mellom medarbeiderne. Ulempene er i all hovedsak av geografisk art;

- Medarbeiderne må flytte, eller får uforholdsmessig lang kjørevei til arbeidsstedet
- Kundene (gårdbrukerne) får lang vei til landbrukskontoret i de tilfellene man trenger fysiske møter

En vertskommunemodell med desentral plassering av medarbeiderne vil også styrke fagmiljøet i forhold til i dag. Denne vil også ivareta medarbeiderne på en

god måte, og man vil ha samme nærhet til kunden som i dag. Likeså vil modellen skalere godt dersom en ser for seg at ytterligere andre kommuner ønsker å slutte seg til ordningen. Til sist må det presiseres at en slik modell også vil kunne ivareta tverrfaglig samarbeid i den enkelte kommune på en langt bedre måte enn øvrige vurderte modeller. Man må dog legge til at her finnes også noen ulemper. For eksempel mister man noe av kraften som finnes i fysisk samlokaliserte miljøer, og man kan argumentere for at samlinger på ukesbasis, eller månedsbasis, eller oftere vil føre til noe tap av effektivitet med tanke på transport i arbeidstid mellom lokasjonene.

Vår anbefaling er at det opprettes en vertskommunemodell. Det skiller i så måte lite mellom en desentral og en samlokalisert modell. Begge modellene har ulemper og fordeler. Konkret heller vi dog mot at en desentral modell vil være mest egnet. Vi ser da for oss en modell der Balsfjord kommune er vertskommune. Personell fra Tromsø overføres i henhold til regler og rutiner, men beholder sitt arbeidssted ved rådhuset i Tromsø, samt sine vilkår. På denne måten svekker vi ikke relasjonene til landbruket i kommunen, ei heller til landbruket i andre tilstøtende kommuner som kan tenkes å ønske seg en tilslutning til modellen. Digital tilrettelegging slik at man har tilgang til Balsfjords IKT-plattform fra Tromsø, og vice versa må opprettes.

Det anbefales at leder for det felles landbrukskontoret ansettes med Storsteinnes som arbeidssted, og videre at det forutsettes fysiske møte i miljøet med jevne mellomrom (ukentlig el).

For Tromsøs del anbefales det at man «beholder» en ressurs, for å sikre implementering av Landbruksplan, rullering av Landbruksplan, og koordinering mot tilstøtende avdelinger. Samt ivareta vedtak av prinsipiell karakter. Dette vil ikke svekke tenkt modell vesentlig.

Økonomisk anbefales det at hver kommune betaler i henhold til følgende;

- Antall aktive gårdsbruk i kommunen
- Antall ikke aktive gårdsbruk i kommunen
- Antall saker som ellers behandles av landbruksavdelingene

- I tillegg kan man vurdere et grunnbeløp som «innstegspris»

Dette vil skape en dynamikk også dersom nye kommuner slutter seg til ordningen (noe man aktivt bør tilby).

Den umiddelbare økonomiske gevinsten er høyere effektivitet, og bedre tjenester. På mellomlang- og lang sikt kan økonomisk gevinst tas ut i form av redusert antall stillinger. Denne gevinsten antas å bli høyere jo flere kommuner som slutter seg til samarbeidet.

7. DISSENS

Fagforeningene, som har vært representert i gruppen er ikke enig i gruppens anbefaling. Deres kommentarer er lagt ved denne rapport;

- Dissens Fagforbundet Tromsø
- Dissens Fagforbundet Balsfjord